

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

VÝBOR REGIONŮ

INTERACTIO – ZASEDÁNÍ NA DÁLKU – 143. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VR, 17. 3. 2021–19. 3. 2021

Stanovisko Evropského výboru regionů – Nový přístup k námořní strategii pro oblast Atlantského oceánu – Akční plán pro oblast Atlantiku 2.0

Aktualizovaný akční plán pro udržitelnou, odolnou a konkurenceschopnou modrou ekonomiku v oblasti Atlantského oceánu v Evropské unii

(2021/C 175/01)

Zpravodajka: Paula FERNÁNDEZ VIAÑA (ES/RENEW), ministryně pro předsednictví, vnitro, spravedlnost a zahraniční činnost vlády autonomní oblasti Kantábrie

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ

Pilíře a cíle akčního plánu pro oblast Atlantiku

1. připomíná, že atlantické regiony čelí dvojí hospodářské krizi. Ke krizi v důsledku onemocnění COVID-19 se přidávají dosud nevyčíslené důsledky brexitu v oblasti rybolovu, cestovního ruchu, obchodu a dopravy. Drastické snížení mobility, které zažíváme, má dopad zejména na infrastrukturu, námořní spojení, logistické řetězce a cestovní ruch;
2. vyzývá proto k přijetí zmírňujících opatření konkrétně navržených v pobřežních a námořních regionech Atlantiku a zohlednění výsledku jednání o brexitu a jeho možného dopadu na budoucnost námořní strategie pro oblast Atlantského oceánu a jejího akčního plánu. V tomto smyslu vyjadřuje znepokojení nad možnými důsledky odchodu Spojeného království pro společnou rybářskou politiku (SRP);
3. zdůrazňuje úlohu Atlantiku jako takového při zmírňování a řešení klimatické změny a potřebu lépe sledovat, zkoumat a chápat fungování oceánského ekosystému a rovněž spolupracovat na výzkumu;
4. zdůrazňuje, že cíle a opatření v rámci čtyř pilířů mají průřezovou povahu a že jejich úspěšná realizace bude záviset na dobré spolupráci mezi různými útvary Komise, vnitrostátními řídicími orgány a koordinátory projektů. Zároveň však varuje, že ačkoliv jsou současné pilíře adekvátní, musí být předefinovány, neboť s ohledem na samotný přezkum evropských odvětvových politik jsou nedostatečné a je třeba je odpovídajícím způsobem koordinovat se strategií pro oblast Atlantského oceánu;

5. vyjadřuje politování nad tím, že z akčního plánu pro oblast Atlantiku jsou vyloučeny velmi důležité činnosti z oblasti modré ekonomiky, jako jsou stavba lodí, lodní a námořní doprava, sportovní plavba, s ní související služby a přidružená odvětví a aktivity cestovního ruchu udržitelné z hlediska mořského prostředí, včetně vodních sportů, výletních plaveb a trajektů, a že rybolov, sběr mořských plodů ani akvakultura nemají v akčním plánu své odpovídající místo;
6. požaduje proto, aby byly do plánu zahrnuty jako samostatný pilíř potravin mořského původu, jelikož se jedná o jednu z priorit Zelené dohody pro Evropu. Kromě toho by se do něho měl zahrnout i rozvoj mořských ekosystémů a jejich možnost vyššího ukládání uhlíku;
7. domnívá se, že pokud jde o pilíře I a III týkající se možných odvětví činnosti v modré ekonomice (přístavy a energie z obnovitelných zdrojů), skutečnost, že pouze tato odvětví jsou považována za pilíře akčního plánu pro oblast Atlantiku, omezuje jeho rozsah tím, že neumožňuje začlenění dalších oblastí činnosti, současných i nově vznikajících, které mají zvláštní význam v atlantických regionech;
8. navrhuje proto spojit tyto dva pilíře do jediného, který by se dal nazvat „Činnosti v modré ekonomice jako motor udržitelného rozvoje pobřežních oblastí“, a v rámci něho rozpracovat pět cílů: Přístavy jako katalyzátory regionálního ekosystému modré ekonomiky, Přístavy jako póly inovace pro začlenění nových technologických řešení, Zlepšení a přizpůsobení činností ve zralých odvětvích (rybolov, doprava, námořní logistika atd.) cílům udržitelného rozvoje, Podpora činností rozvíjejících se odvětví modrého růstu, zejména v oblasti energií z obnovitelných mořských zdrojů, a Digitalizace činností modré ekonomiky;
9. připomíná, že konektivita přístavů a jejich spádových oblastí je další klíčovou oblastí, a vítá začlenění pilíře věnovaného přístavům na pobřeží Atlantského oceánu do akčního plánu. Je nezbytné odstranit úzká místa v železniční dopravě a na navazujících silnicích (poslední kilometr), ať už způsobená problémy s kapacitou nebo překládáním nákladu. Odkaz na úlohu přístavů jako vstupního bodu pro obchod v Atlantiku a jako katalyzátorů podnikání je správný, ale jejich hlavní význam z hlediska vytváření bohatství a zaměstnanosti v oblasti jejich vlivu je přehlížen;
10. je zastáncem rozšíření oblasti mořských dálnic v Atlantiku, které umožní nová spojení mezi přístavy globální sítě TEN-T, a zasazuje se o to, aby kritéria pro začlenění evropských přístavů do sítě TEN-T obecně, a zejména pak těch atlantických, byla založena na jejich strategickém významu pro EU a její území. V tomto ohledu zdůrazňuje strategickou hodnotu mořských dálnic propojujících Irsko s kontinentem v kontextu po brexitu;
11. žádá, aby do sítě TEN-T byly zahrnuty ty atlantické přístavy, které jsou strategicky důležité z hlediska páteřní struktury evropského dopravního systému a které se dnes nacházejí mimo hlavní síť TEN-T. Na druhé straně požaduje, aby byla financována opatření, která umožní rozvoj mořských dálnic a zlepšení služeb pobřežní plavby jako udržitelných dopravních služeb podporujících integraci území. Tyto investice by měly směřovat jak do oblastí přístavů, tak do pozemních spojení, která zahrnují navazující silnice (poslední kilometr), a zejména do modernizace a zdokonalení železničních tratí, které jsou zásadní pro vytvoření udržitelné dopravní sítě a pro soudržnost okrajových regionů;
12. podporuje rozvoj atlantické železniční dálnice a propojení mezi železnicí a přístavy a důležitých silničních propojení (poslední kilometr), a to jak mezi stávající infrastrukturou, tak mezi koridory TEN-T a jinými tratěmi v atlantické oblasti;
13. vítá skutečnost, že jeden z pilířů nového akčního plánu pro oblast Atlantiku souvisí s energií z obnovitelných mořských zdrojů, v níž mají atlantické regiony obrovský potenciál a pracovní zkušenosti, ale na druhé straně vyjadřuje politování nad tím, že ačkoliv rozvoj energií z obnovitelných mořských zdrojů v různých podobách je pro atlantické regiony prioritou, byly v souvislosti se současnou krizí ochromeny klíčové investice do jejich rozvoje;
14. domnívá se, že strategie pro oblast Atlantského oceánu by měla podporovat projekty související s energií z obnovitelných mořských zdrojů v širším smyslu, včetně podpory konkurenceschopného hodnotového řetězce a představování a ověřování nových technologií, které přispívají k plánování a koordinaci větrných parků;

15. navrhuje, aby vzhledem k tomu, že existují různé studie o využití vln, proudů a větru v oblasti Atlantiku, došlo k jejich začlenění do mapy potenciálních zdrojů a požaduje, aby v rámci pilíře III byla zohledněna slučitelnost činnosti výroby energie z obnovitelných zdrojů mořského původu nebo umístění s již existujícími činnostmi, jako je rybolov, sběr mořských plodů nebo akvakultura, a rovněž se zohlednily mořské ekosystémy a biologická rozmanitost;

16. kritizuje skutečnost, že žádný z pilířů se netýká oblasti cestovního ruchu a kulturního dědictví, která je charakteristickým znakem evropského atlantického prostoru díky svému příspěvku k rozvoji značky evropského kontinentu;

Pravomoci na podporu modrého růstu na úrovni Evropské unie a programy financování

17. domnívá se, že je nutné pro strategii pro oblast Atlantského oceánu vyvinout zvláštní hospodářský a rozpočtový nástroj, který by usnadnil její provádění a zatraktivnil rozvoj souvisejících činností. Obzvláště důležité je vzhledem k rozhodnutí Spojeného království vystoupit z Evropské unie začlenění cílů strategie a akčního plánu pro oblast Atlantiku do víceletého finančního rámce (VFR);

18. znovu připomíná, že politika soudržnosti tvořila prostřednictvím EFRR a ESF nejdůležitější investiční nástroj EU v posledním programovém období. Plné využití politiky soudržnosti spolu s možnostmi financování dostupnými z ENRAF a EZFRV bude zásadní pro budoucí úspěch projektů v rámci strategie pro oblast Atlantského oceánu. Zjednodušení ESI fondů pomůže zvýšit dostupnost financování pro místní projekty;

19. připomíná, že načasování akčního plánu pro oblast Atlantiku je navrženo tak, aby inspirovalo řídicí orgány členských států a pobřežních regionů při přípravě dohod o partnerství a programů na období 2021–2027, a že řada opatření obsažených v těchto programech souvisejících s akčním plánem přispěje k dosažení cílů EU v oblasti klimatu. Bere proto na vědomí již existující zpoždění v důsledku pandemie COVID-19 a zdůrazňuje potřebu, aby evropské strukturální a investiční fondy a vnitrostátní operační programy byly dostupné a funkční na začátku programového období 2021–2027;

20. poukazuje na to, že provádění akčního plánu bude do značné míry záviset na investicích realizovaných z veřejných a soukromých zdrojů. Stežejní projekty, které budou vycházet ze strategie pro oblast Atlantského oceánu, by navíc měly lépe zapadat do programů EU;

21. s ohledem na rostoucí počet dostupných finančních nástrojů vyzývá Evropskou komisi, aby uspořádala, případně ve spolupráci s Evropským výborem regionů, informační kampaně pro místní a regionální orgány o osvědčených postupech pro přístup k těmto finančním nástrojům a jejich využívání;

Modrá ekonomika a význam dat pro její metodický rozvoj na místní a regionální úrovni

22. konstatuje, že dopad modré ekonomiky na regionální a místní úrovni dosud nebyl plně vyhodnocen, jelikož k měření přesného dopadu činností, které přímo či nepřímo závisejí na moři, je třeba vyvinout systém ukazatelů podložených spolehlivými údaji;

23. konstatuje, že v oblasti modré ekonomiky existují kromě výše zmíněných činností rozsáhlé zkušenosti i v jiných oblastech činnosti, jako je stavba lodí a námořní doprava, vytváření struktur pro výrobu energie z moří nebo vývoj biosložek z přírodních mořských prvků;

24. doporučuje, aby vzhledem ke složitosti a značnému množství stávajících zdrojů byly přijaty regionální strategie pro specializaci, a to za účelem rozvoje metodiky modré ekonomiky na místní a regionální úrovni, s cílem pomoci určit nejvhodnější opatření;

25. navrhuje, aby Evropský výbor regionů vypracoval soupis činností v oblasti modré ekonomiky v každém ze svých regionů a oblastí, čímž vytvoří skutečnou mapu rozvoje modré ekonomiky v Evropské unii, která bude pravidelně aktualizována určenými zainteresovanými stranami každého regionu v rámci činnosti komise NAT, aby bylo možné určit úspěšné osvědčené postupy v této oblasti;

Víceúrovňová správa v Atlantiku

26. podporuje strukturu řízení a nový monitorovací rámec a navrhuje začlenění konkrétních plánů nebo milníků do každého cíle, aby byla uvedena opatření konkrétnější;

27. považuje za vhodné uznat význam přístupu iniciativy LEADER a podporu, kterou znamená její uplatňování, pro rozvoj strategie pro oblast Atlantského oceánu prostřednictvím strategií komunitně vedeného místního rozvoje spojených s místními akčními skupinami v oblasti rybolovu, což je specifický nástroj s vazbami na pobřeží a jeho hospodářské a sociální aktéry, disponující zkušenostmi a znalostmi;

28. pevně podporuje účinnou víceúrovňovou správu při současném respektování institucionálního rámce každého členského státu a je přesvědčen, že obnovená námořní strategie umožní aktivní účast regionů na správě Atlantiku;

29. trvá na potřebě sladit agendy a cíle mnoha procesů a politik EU, neboť často se to, co již není prioritou agendy, která končí k určitému datu, stává prioritou agendy jiného procesu s jiným datem dokončení. Tento problém řízení odráží existenci roztržité struktury a neexistenci odpovídající koordinace a správných a aktualizovaných informací;

Spolupráce v Atlantiku

30. poukazuje na to, že dosažení cílů a úspěšná realizace opatření čtyř pilířů akčního plánu navržených Evropskou komisí, ačkoliv považovaných za nedostatečné, bude mít pozitivní důsledky a bude přínosem pro neatlantické regiony, a důrazně doporučuje, aby byla s těmito regiony rozvíjena rozšířená spolupráce;

31. vyzývá k posílení přeshraniční spolupráce přesahující námořní hranice a spolupráce v rámci územních celků prostřednictvím zjednodušení výzev k předkládání přeshraničních projektů, posílení programů Interreg a dalších rozpočtových nástrojů;

32. připomíná, že programy územní spolupráce, kterých se regiony v oblasti Atlantiku účastní, přispěly a budou smysluplně přispívat k dosažení cílů nového akčního plánu, a zdůrazňuje možnost většího dopadu, pokud bude existovat konkrétní výzva k podpoře přeshraničních projektů v rámci vlastního rozpočtového rámce strategie pro oblast Atlantského oceánu se stanovenými cíli odpovídajícími plánu a se svými vlastními ukazateli měření, které půjde snadno řídit;

33. konstatuje, že ke zlepšení spolupráce je jednak nutné zlepšit znalost „druhé strany“ – z tohoto důvodu by bylo velmi užitečné připravit katalog aktérů, problémů a příležitostí a šířit jej mezi zainteresovanými stranami každé země či regionu – a jednak vytvořit pro různé sektory modré ekonomiky pokyny týkající se činností nebo technologií daných jednotlivými specializacemi každého regionu, které podpoří vzájemnou spolupráci a představí společnou nabídku, aniž by bylo nutné mezi sebou soutěžit;

34. domnívá se, že za účelem dosažení a posílení přeshraniční spolupráce musí být vytvořeny podmínky, které upřednostní součinnost a podpoří práci v multidisciplinárních a multikulturních týmech prostřednictvím sladění zájmů a agend, pokud jde o vědecké priority a v rámci nástrojů řízení a správy, a podpoří spravedlivou spolupráci mezi týmy lidí z různých regionů a zavádění jednoduchých a trvalých mechanismů financování tak, aby bylo možné provádět činnosti v realistických časových rámcích a motivovat širokou účast společnosti na nich v zájmu jejich úspěchu;

35. vyjadřuje názor, že existence velkého počtu paralelních, ale nesouvisejících programů, vytváří zmatek a pravděpodobně i neefektivitu při využívání veřejných prostředků. Je nezbytné harmonizovat veřejné financování výzkumu a inovací pro maximalizaci soudržnosti a dopadu investic a pro optimalizaci časových možností výzkumných pracovníků. Zasazuje se o spojení regionálních, vnitrostátních a evropských opatření a podpor s cílem dosáhnout mnohem vyššího dopadu, než jakého lze dosáhnout několika nesouvisejícími programy, a tím účinně přispět k vysoce výkonnému Evropskému výzkumnému prostoru v oblasti modré ekonomiky;

36. domnívá se, že spolupráce by se neměla omezovat pouze na námořní a přístavní záležitosti, ale spíše by měla zohledňovat interakci moře a půdy a věnovat pozornost zmírňování a přizpůsobování se změně klimatu (oběhové hospodářství, udržitelná mobilita, mořské ekosystémy atd.);

37. zdůrazňuje význam spolupráce založené na příslušných strategiích pro inteligentní specializaci v atlantických regionech a rozvoji stěžejních projektů v oblastech inteligentní námořní specializace v Atlantiku;
38. rád by zopakoval, že v souvislosti s oživením po pandemii COVID-19 a po brexitu je spolupráce v oblasti Atlantiku ještě více nezbytná kvůli předvídatelnému zhoršení socioekonomické situace a jeho dopadu na zaměstnanost a modrý růst a kvůli důsledkům odchodu Spojeného království z Evropské unie a dosahu, který nakonec bude mít fond pro vyrovnání se s důsledky brexitu;
39. v tomto ohledu se chce dívat do budoucnosti a má za to, že narušení způsobené pandemií a brexitem se může stát příležitostí, pokud naše klíčová odvětví zmodernizují své technologické schopnosti. Z tohoto důvodu vítá nové nástroje, které mohou podpořit nové evropské hodnotové řetězce založené na prioritách regionálních strategií inteligentní specializace;
40. domnívá se, že s ohledem na závěry Rady o provádění makroregionálních strategií EU je na čase vytvořit a rozvíjet tuto makroregionální strategii pro přímořskou oblast Atlantiku se zvláštním rozpočtovým a prováděcím rámcem, který bude odpovídat realitě a potenciálu této strategie;
41. má za to, že vytvoření atlantického makroregionu je vhodným způsobem prohloubení spolupráce, řešení výzev týkajících se moře společně s těmi pevninskými, zlepšení koordinace mezi regiony a členskými státy a racionalizaci využívání financování;
42. domnívá se, že makroregion by měl doplnit svůj námořní charakter o inovační potenciál spojený s oblastmi inteligentní specializace, které jsou společné pro atlantické regiony, a podporovat transatlantickou spolupráci umožňující účast nejvzdálenějších regionů, třetích zemí a regionů, a to podle modelu víceúrovňové správy Alpského makroregionu s přímou a aktivní účastí regionů.

V Bruselu dne 19. března 2021

předseda
Evropského výboru regionů
Apostolos TZITZIKOSTAS
